

Mongolske čete ogražajo japonsko kontrolo obmejnih mest

Koridor, ki veže Kitajsko s sovjetsko Rusijo, v nevarnosti invazije. Mongolske čete zasedle glavno mesto Notranje Mongolije. Japonski letalci napadli z bombami kitajsko železnico in industrijski distrikt v Kantonu

Peking, 24. jan. — Zadnja poročila potrjujejo informacije, da armada Zunanje Mongolije, s katero sodelujejo ruske čete, operira v koridorju, ki veže Kitajsko s sovjetsko Rusijo. Obmejni mesta, ki so pod kontrolo Japoncev, so v nevarnosti. Skozi ta koridor prihaja rusko orožje in bojni material na Kitajsko.

Nepotrjena poročila se glasijo, da so mongolske čete okupirale Pailingmaj, glavno mesto Notranje Mongolije pri provinci Sujan. To mesto so strazile čete domačinov, katerim poveljuje japonski častnik. Po okupaciji tega mesta so začele prodirati proti Wulanhaju, važnemu železniškemu križišču.

Na ozemlju pri Wujuanu, drugem strateškem mestu na tem ozemlju, je koncentrirana kitajska armada, katere poveljnik je general Man Čanšan, vodja protijaponskega odpora v Mandžuriji l. 1932. Ta armada je dobro oborožena.

Sanghaj, 24. jan. — Praske med Kitajci in Japonci se nadaljujejo na fronti, ki leži 300 milj severozapadno od Sanghaja. Obtožbe, ki jih vrgli Japonci, se pripravljajo na odločilno bitko na tej fronti. Japonski letalci so ugrizili več napadov na kitajske pozicije na tem ozemlju in na železniško progo, ki spaja mesti Hangčou in Nančang. Bombe, ki so jih vrgli Japonci, so deloma uničila kitajska letališča v Čuhsienju, v provinci Čeking, in v Jušanju, sosedni provinci Kiangsi.

Ob progi lunghajske železnice, proti kateri prodirajo japonske vojaške kolone, je koncentrirana kitajska armada 400.000 mož. Vest iz kitajskih virov se glasi, da je 50 bojnih letal dospelo v Sučou, ki bodo sodelovala pri odbujanju japonskih naskokov na to železnico.

Mesto Kweiteh, ki leži sto milj zapadno od Sučova, je bilo večerj tarča bomb japonskih letalcev. Ti so napadli z bombami tudi kitajske tovarne sladkorja v Kantonu, glavnem mestu južne Kitajske.

Tokio, 24. jan. — List Niči Niči je objavil vest iz Saoula, Koreja, da Sovjetska unija jači svojo oboroženo silo na vzhodu, zlasti v bližini Vladivostoka. V pomorski coni pri Vladivostoku se nahaja 90 ruskih podmornic.

Nove demonstracije v Belgradu

Proti konkordatu z Vatikanom

Belgrad, 24. jan. — V Belgradu so bile v soboto velike demonstracije pravoslavnikov proti konkordatu s rimskim papežem, ki so trajale štiri ure. Mestna oblast je previdno umaknila policijo z ulic in do kakih izgredov ni prišlo.

Ulične demonstracije so sledile spominskim obredom v pravoslavni cerkvi za pokojnim patriarhom Varnavo, ki je vodil opozicijo proti ratifikaciji konkordata. Po verskih obredih je pravoslavna duhovščina sprejela spomenico, v kateri izraža dvom, da bo jugoslovanska vlada držala besedo, namreč da ne bo pritiskala na senat za ratifikacijo pogodbe z Vatikanom. To je povzročilo demonstracije na ulicah proti Stojadinovičevi vladi. Demonstrantje so vzkli-

Bojne ladje bombardirajo Valencijo

Bombe fašističnih letalcev padle na francosko ozemlje

Barcelona, 24. jan. — Civilno prebivalstvo lojalistične Španije je bilo hudo udarjeno večerj, ko so fašistične bojne ladje s seboj krogle na Valencijo, prejšnje glavno mesto ljudske vlade, dočim so letalci ponovno napadli štiri španska obrežna mesta z bombami. Med ladjami, ki so bombardirale Valencijo, sta bili dve italijanski križarki.

Najmanj 56 oseb so ubile bombe fašističnih letalcev v katalonskih mestih v bližini francoske meje. Letalci so vrgli tudi enajst bomb na francosko ozemlje. Ena je razdejala postajo francoske obmejne straže.

Prefekt francoskega departementa v Pirenejih je po napadu poslal vlado, naj pošlje letalce na mejo, da jo zaščitijo pred navali fašističnih letalcev. Postavi naj ob meji tudi protiletalske topniške baterije. Francija bo poslala protest generalu Francu, načelniku španskega fašističnega režima, z zahtevo, naj ustavi vpade na francosko ozemlje.

Izpod razvalin železniške postaje in hotela v Puigcerdu, ki so ju razdejale fašistične bombe, so večerj potegnili 26 trupel ubitih prebivalcev in večje število ranjenecov. Slednje so odpeljali v francoske bolnišnice v obmejnem mestu Frontromeau.

Vest španske vlade pravi, da so se njeni letalci maščevali nad fašisti z napadom na mesto Seville, ki se nahaja 350 milj južno od Madrida. Vrgli so pet ton bomb na mesto in se potem umaknili na varno. Bombe so ubile sedem oseb, ranile 20 drugih in uničile veliko število poslopij. Vlado letalci so napadli z bombami tudi Salamanco, kjer je glavni stan generala Franca.

Hendaye, Francija, 24. jan. — Bataljon ameriških prostovoljcev, ki se bori na strani španskih lojalistov, je v večerj štiri bitki na tuerski fronti porazil in uničil dva oddelka fašistične kavalerije, ki so ju tvorili Maročani. Komunikacije iz Barcelone pravi, da so se prostovoljci izkazali kot veliki junaki v tej bitki. Koliko prostovoljcev je padlo, poročilo ne pove.

Bombni napad na japonski parnik se izjalovil

Seattle, Wash., 24. jan. — Policijski poročnik F. A. Hines je dejal, da je Rolphe M. Forsyth, ki je utonil, ko je skušal z bombami pognati v zrak japonski parnik Hiye Maru, ki se nahaja v tujakšnjem pristanišču, potreboval \$200 za dinamit. Policija, ki vodi preiskavo, hoče ugotoviti, kje je Forsyth, ki je bil dolgo časa brez dela, dobil denar, s katerim je kupil dinamit. Njegovo truplo je bilo zadnji četrtek potegnjeno iz vode v bližini japonskega parnika, kjer je policija našla tudi kovček, v katerem je bilo 369 kosov dinamita, s katerim je nameraval pognati parnik v zrak.

Kali je tisočerihi grl: "Dol s konkordatom!"

Domače vesti

Obisk

Chicago. — Zadnje dni je obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete Charles Merhar iz Elyja, Minn.

Bolniki v Penni

McIntyre, Pa. — Dne 20. t. m. je bila naglo odpeljana v bolnišnico Mary Turk ml., članica društva 361 SNPJ. Operirana je bila na šolčnih kamnih in nahaja se v Indiana Hospitalu, Indiana, Pa. Tamkaj se nahaja tudi Annie Krajašič, članica istega društva, kateri gre na bolje. — Na bolniški listi je tudi John Turk st., član istega društva, ki se zdravi doma.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Zadnje dni je umrla Frances Shustar, roj. Počervina, stara 67 let in doma od Novega mesta na Dolenjskem. Bila je vdova in v Ameriki je živel 49 let. Tu zapušča pet sinov in tri hčere. — Stefan Andolek je pri delu v tovarni padel iz višine 10 čevljev in si je zlomil nogo, preno kost in več reber. Nahaja se v bolnišnici v kritičnem položaju. Star je 57 let in v isti tovarni (Union Salt Co.) je delal 30 let.

Anglija v konfliktu s Sovjetsko unijo

Moskva, 24. jan. — Angleška vlada se je uprla odrediti sovjetske vlade, da mora zapreti svoj konzulat v Leningradu in ga premestiti v Moskvo. Anglija je obvestila sovjetsko vlado, da njen konzulat v Leningradu, edini v vsej Rusiji, ostane in edino tamkaj se bodo odsele izdajale angleške vize.

Furuseth, vodja unije mornarjev, umrl

Washington, D. C., 24. jan. — Andrew Furuseth, ki je bil 50 let vodja unije ameriških mornarjev, je zadnje soboto umrl v starosti 83 let. Njegova poslednja želja je bila, da se njegovo truplo seže in pepel raztrese po morju.

Sovjetski poslanik zapustil Rumunijo

Bukarešta, 24. jan. — Sovjetski poslanik Mihael Ostrovski je odpotoval v Moskvo. Za njim v poslanstvu je ostal skrbnik poslov. Odnosaji med Rumunijo in Rusijo so se zadnje čase precej poostriili.

Rumunski židje v hudi stiski

V Palestini ni prostora zanje

Bukarešta, Rumunija, 24. jan. — Pesimistično poročilo glede masnega izseljevanja rumunskih židov v Palestino, da bi se tako izognili protizidovski kampanji nove rumunske vlade, je bilo večerj predloženo zionističnemu kongresu po Juliusu Bergerju iz Jeruzalema. Poročilo pravi, da je Palestina že natrpana. Le za malo število arhitektov in inženirjev bi se našel prostor, drugih intelektualcev pa Palestina ne more sprejeti. Berger je posvaril židovske trgovce, da bi morali vzeti s seboj tudi svoje premoženje, če bi se izselili v Palestino, kar pa je nemogoče na podlagi rumunskih deparnih zakonov.

Zionistična organizacija v Londonu je informirala žide, da Palestina more na podlagi kvote prejšnjega leta sprejeti le 200 židov, toda vsak bi moral imeti najmanj \$500 v gotovini.

Rumunska vlada je večerj prepovedala objavo uradnih dokumentov v javnosti. S tem je udarila Nicolasa Titulesca, bivšega premijera in zunanjega ministra, ki je nedavno naznanil, da bo kmalu izdal knjigo, v kateri je orisal svoje izkušnje kot zunanji minister. On je moral izstopiti iz kabineta l. 1936 vsled pritiska opozicije, ki jo je izval z naznanilom, da namerava formirati vojaško gvezo med Rumunije in Sovjetsko unijo.

Angleži izigrali Japonce in kupili Leviathan

New York, 24. jan. — Ameriška vlada je na javni dražbi prodala ogrodje parnika Leviathana — bivši nemški parnik Vaterland — ki je bil vržen iz prometa in kupili so ga Angleži za staro žaro za vsoto \$800.000. Angleži so na fin način izigrali Japonce, ki bi ga bili radi kupili, a niso vedeli, da ogrodje starega parnika vsebuje ogromno zalogo niklja in drugih kovin za bojno opremo. Angleži so pa vedeli.

Ogoljufal vlado za \$84,000 in dobil šest let

Washington, D. C., 24. jan. — Federalni uradnik Reno E. Stitely, ki je prišel, da je federalno vlado osepil za \$84.000, ko je štiri leta vlekel plače za "kemp" CCC, ki ni nikjer ekzistirala, je bil obsojen v zapor ob šestih do 12 let in v plačilo \$36.000. Denarja nima več, ker je vsega zapravil na borzi.

ZA OHRANITEV ŽIVLJENSKEGA STANDARDA

Preiskava senatnega odseka odkrila značilna dejstva

ODPOR PROTI REDUKCIJAM MEZD

Washington, D. C. — (FP) — Senatni odsek, ki preiskuje problem brezposelnosti in reliefu zdaj, ko industrije odpušča delavce, je odkril zanimiva dejstva. Ugotovil je, da je polovica avt-nih delavcev brez zasluzka, dočim se korporacija General Motors, najmočnejša enota v avtni industriji, ponaša, da devet njenih direktorjev je v skupini 13 oseb, ki vlecijo najvišje plače v Ameriki.

Kavčukarska industrija je povečala produkcijo za deset odstotkov v zadnjih dveh letih, toda število zaposlenih delavcev je bilo 26% nižje nego l. 1935. Novi stroji izpodrivajo delavce, toda ti niso zlo sami na sebi, temveč dejstvo, da družba kot celota nima koristi od tehnološkega napredka.

Izpoved nekaterih ekonomskih rojalistov pred člani senatnega odseka so pokazale, da niso tako modri kakor jih oglašajo. Mnogi so pri zaščitanju razkrili ignoranco o gospodarskih vprašanjih. Nekateri so trdili, da so visoke mezde delni vzrok depresije in pa vladno vmešavanje.

Krik, da je treba znižati mezde, se razlega po deželi, a je se dobil odmev. Organizirani noga-vičarski delavci v Philadelphiji so odločno odbili sugestijo tovarnarjev, naj pristanejo na mesdne koncesije, kar naj bi onemogočilo konkurenco tovarnarjev iz južnih držav, ki plačajo nizke mezde. Unija je zavzela stališče, da je treba zvišati mezde v južnih državah, da ne bodo nižje kot v severnih.

Slična situacija je v avtni industriji. Tovarnarji avtnih pri-tiklin v Detroitu so pričeli z veliko kampanjo, da znižajo mesd-ni standard na stopnjo, ki prevladuje v manjših mestih, toda naleteli so na odpor pri avtni uniji, ki pravi, da zdaj ni čas za mezde koncesije. Hudson Motor Co., ki plačuje relativno visoke mezde, je naznanila ekspanzijo programa produkcije. Uposlila je 6000 novih delavcev, kar je dokaz, da vsi tovarnarji še niso nasledili propagandi zagovornikov nizkih mezd.

Borba za ohranitev življenskega standarda je ponovno prinesla na površje zahtevo po enotni (Dati na 3. strani.)

Izključenje unij CIO iz federacije

Seja eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije

Miami, Fla., 24. jan. — Tu se bo danes pričela seja eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije, na kateri bo razprava o izključitvi rudarske, oblačilnih in drugih unij, ki so hrbenli-ca Odbora za industrijsko organizacijo. Uniji United Mine Workers in Amalgamated Clothing Workers sta bili suspendirani iz federacije pred poldrugim letom. Ako bosta izključeni na tej seji eksekutive ADF, bodo ustanovljene nove unije, ki bodo skušale potegniti rudarje in oblačilne delavce v svoj krog.

Gotovo je, da bodo člani eksekutivnega sveta ADF upoštevali apele glede premirja med nasprotnima si taboroma, ki so jih objavili vplivni unijaki voditelji, ki so se mirovna pogajanja v Washingtonu razbila. William Green, predsednik ADF, je v svojem večerjšnjem govoru pohvalil aktivnosti Davida Dubinskega, predsednika krojaške unije International Ladies Garment Workers, ki je nedavno kritiziral Johna L. Lewisa, načelnika CIO, in druge voditelje te organizacije. Dubinsky jih je obdolžil odgovornosti za polom mirovnih pogajanj.

Vodje ADF odgovorni za polom

Predsednik unije voznikov podprl trditve CIO

Washington, D. C. — (FP) — Trditve reprezentantov Odbora za industrijsko organizacijo, da so voditelji Ameriške delavske federacije odgovorni za polom mirovnih pogajanj, je zdaj podprl Daniel J. Tobin, predsednik mednarodne bratovščine voznikov, ki je član unije v ADF. Tobin je tudi član eksekutivnega sveta ADF in kot tak ve, kaj se je delalo za kulisami.

Tobin je v glasilu svoje organizacije objavil članek, v katerem pravi, da člani pogajalnega odbora ADF sploh niso imeli oblasti, da sklenejo dogovor z reprezentanti CIO. Eksekutiva jim je zvezala roke pred sestankom s predstavniki CIO. Instruirani so bili, da ne smejo odobriti nobenega dogovora brez sankcije eksekutivnega sveta ADF.

"Člani eksekutivnega sveta so odbili predlog vseuključujoče enotnosti, ki so ga stavili zastopniki CIO," piše Tobin. "To so storili iz bojazni pred demokratičnim načinom likvidacije spornih točk. Stavili so pogoje, da so pripravljene sprejeti nazaj nekaj unij, ki so bile suspendirane iz federacije, ne pa vseh; če bi sprejeli vse, bi to ogražalo njihovo kontrolo nad Ameriško delavsko federacijo. S tem so pokazali, da so proti vladni večini in proti zedinjenemu delavskemu gibanju."

Ugrabitelj-morilec tovarnarja v Chicagu

Chicago, 24. jan. — Peter Anders, čigar pravo ime je John Henry Seadlund, je bil pripeljan iz St. Paula, Minn., v Chicagu. Michael L. Igoe, federalni pravdnik, se bo danes vrnil v Chicagu iz Washingtona, da osebno prevzame vodstvo prosekucije Seadlunda, ki je v zadnjem septembru ugrabil čikaškega tovarnarja Charlesa Rossa in ga pozneje umoril kakor tudi svojega tovarnika Jamesa A. Grayja, ki mu je

LEWIS ZA ENOTNO FRONTO DELAVCEV, FARMARJEV

Farmarjem priporoča ustanovitev centralne organizacije

VIDI VELIKO POLITIČNO MOC

Washington. — (FP) — Organizirani farmarji, delavci, uradniški uslužbenci in profesionalisti bi lahko izvajali veliko politično moč, ako bi nastopili skupno. Enotno fronto teh elementov propagira John L. Lewis, glavni vodja CIO in vodja rudarjev, v farmarski publikaciji Country Home, za katero je napisal poseben članek.

"Delavstvo hoče močno in strnjeno vrste poljedelcev, obratno naj bi tudi poljedelci pomagali pri kreiranju močnega in enotnega delavstva, ker delavstvo je najboljši prijatelj farmarjev," pravi Lewis. "Ako bomo močni, bomo lažje kooperirali drug z drugim. Po številu močno in prosperno delavsko gibanje je nekaj, za kar se farmarji lahko borijo."

"Ako bi farmarji ustanovili centralno organizacijo in ako bi CIO dosegel svoje namene — kar se bo zgodilo — bi te dve organizaciji s skupnim nastopanjem imeli velikianski vpliv. Lahko si predstavljate, kaj bi se zgodilo, ako bi se odločili za kakšno stvar."

"Skupina, ki delajo po uradih, se naglo organizirajo, ker so spoznale potrebo organizacije. Industrije so še močno organizirane. Potrebno je, da tudi farmarji ustanove solidno fronto in delujejo ramo ob ramo s unijami."

"Kar je po mojem mnenju potrebno, je centralna organizacija, ki bi zastopala vse farmarje, vse najemnike in vse farmake delavce. Vse farmako prebivalstvo mora priti do besede."

"Vpliv take unije bi bil velikianski. Izginili bi konflikti, ki so glavna zapreka, da ne moremo dočeti, kar želimo. Bili smo še prica mrevrjenju in porazu zvezne zakonodaje vsled konfuzije in nesporazumov med različnimi farmarskimi skupinami. Enotna organizacija bi kmalu zasenčila vse farmarske pridobitve v preteklosti in jih prikazala za majhne."

"Jaz se ne ogrevam za tako organizacijo vsled tega, da bi izvelika več denarja od zvezne vlade. To bi bilo kratkovidno. Po mojem mnenju naj bi se ališna farmarska organizacija kot je CIO posvetila koregiranju in kontroli distribucije in trga."

"Kolikor časa se spominjam, so bili farmarji vedno predmet izkoriščanja po prekupčevalcih in raznih distribucijskih interesih, ne da bi si mogli dosti pomagati. So brez moči vsled pomanjkanja dovolj močne organizacije."

Zemlja plove skozi magnetično burjo

Washington, D. C., 24. jan. — Tujakšnji znanstveniki so poročali te dni, da se naša zemlja nahaja v pesteh silnega magnetičnega viharja, ki je paraliziral radijske kratke valove in povzročil enega največjih izbruhov severnega sija v zgodovini. Zarki severnega sija so v noči od zadnje sobote na nedeljo dosegli San Diego, Cal., in izvalili paniko med gasilci, ki so mislili, da so gozdovi v okolici v plamenju. Znanstveniki pravijo, da magnetični fenomen izvira iz solčnih peg, ki so to pot ne- navadno velike.

Prizor na topničarki Panny po napadu japonskih letalcev. Na levi strani je rošilni žoln, ki je odpeljal ranjence proti bregu predno je topničarka izginila pod vodo.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Narodna se Zdravna drava (Ivan Chicago) in Kanada
\$1.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na tretji leta; in Chicago
in Canada \$1.50 na leto, \$3.00 na pol leta; in Vancouver
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$1.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Črna knjiga po glasovih.—Rokopisni dopisi in senarofani
glasovi se ne vračajo. Rokopisni literarni vsebine (stične, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljalci le v skladu,
če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Number on van, kar ima etik s Nomen
PROSVETA
2057-69 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavi na primer (Dec. 31, 1937), poleg valnega
črta na časovni pomeni, da vam je s tem datumom postala na-
ročnina. Ponovite jo praviloma, da se vam list ne ustavi.

Nacijska cenzura v Ameriki

Novičarski film March of Time, ki prinaša
na platnu najnovejše dogodke iz vseh krajev
sveta, je zadnji teden treščil ob policijsko cen-
zuro v Chicagu zaradi serije prizorov iz na-
cijske Nemčije. Kaj ti prizori kažejo, še ne
vemo, ampak policijski biro, ki si ogleda vsak
film in pritisne svoj pečat dovoljenja za pred-
vajanje, pravi, da omenjeni film "žali vlado
prijateljske države."

Neverjetno je, da bi se filmska cenzura v
Chicagu spozabila tako daleč, da bi šla na ro-
ko diktatorju Hitlerju, ali vendar je tako. Re-
zultat tega nedemokratskega postopanja je
bilo ogroženo protestiranje z vseh strani in
celo od vplivnih osebnosti kot je bivši ameriški
poslanik v Nemčiji, ki pravi, da film kaže golo
resnico in ta resnica ne sme biti potlačena v
demokraciji Ameriki, čeprav strašno boli
podpornike Hitlerjevega režima. Protesti so
pomagali. Tri dni kasneje je bil odlok cen-
zurne zavrnjen.

Čudna je logika, za katero se je lovil čikaški
cenzor. V Ameriki smeš tiskati v besedi in
sliki vse, pa naj še tako žali vlado katerekoli
prijateljske države, cenzura za to ni; stopiti
smeš na javno tribuno in povedati vse, kar mi-
liš o vladi katerekoli prijateljske države —
in nihče te ne sme ustaviti. Ampak za film
ta svoboda ne sme veljati! Za film — in za
radio — mora biti cenzura!

Mi bi radi vedeli, po kakšni pravici se v Zdru-
ženih državah cenzurirajo filmi. Kje so si
vzeli to oblast? Glede časopisa in govorne tri-
bune velja staro pravilo, da se sama uničita, če
zlorabljata svobodo tiska in govora. Zakaj ne
velja isto pravilo tudi za film? Mar je ameri-
ško ljudstvo tako zabito in otročje, da samo ne
zna bojkotirati slabega filma in je potreben
neki vseveden cenzor, ki pita otročje publiko
če svoje žličice s tem, kar on misli, da je za gle-
dince dobro?!

Ce je ameriški filmski cenzor dosleden, po-
tem bi moral prepovedati tudi filme, ki žalijo
vlado Sovjetske unije, španako vlado in druge
vlade, ki jih na razne načine smešijo, čeprav
so v diplomatskih, torej normalnih odnosih z
vlado Združenih držav. Zakaj izjema za Hit-
lerjev diktatorski režim? Ali ima čikaški po-
licijski cenzor kakšne ekstra prijateljske stike
s Hitlerjem ali njegovimi hujskarskimi agenti
v Ameriki?

Precej je gnilobe v državi. Danski in ameri-
ška demokracija, osuvana in opljuvana od vseh
strani, bi si morala dovoliti še eno preskavo,
ki naj pokaže, kje in kdo so ameriški javni
uradniki, ki hote ali nehoti pomagajo Hitlerje-
vi propagandi v Združenih državah. Ta ostud-
na propaganda streže po življenju ameriške
demokracije in zato je dolžnost te demokracije,
da očisti svojo kožo vsega strupenega mrčesa.

Konec ruske "čistke"

Iz Moskve je prišla vesela vest, da je Stalin
sam spoznal, da je njegova jeklena in svinčena
"čistka" šla predaleč, pa je namignil cen-
tralnemu odboru ruske komunistične stranke,
katera v teoriji vodi diktaturo, naj "čistko"
omeji. Iz tega sklepajo v Moskvi, da bo zdaj
konec denunciacij, aretacij in eksekucij na
debelo v Rusiji. Upajmo, da bo tako.

Da je bila "čistka" grodo zlorabljen, prizna-
va sama Pravda, centralno glasilo vseunijske
komunistične stranke, katera se pritožuje, da
je bilo "na tisoče in tisoče dobrih boljševičkih
delavcev odslovljenih iz industrij na podlagi
lažnjivih ovadb." Dragoceno je to priznanje!
Seveda, Pravda zvrča krivdo na "tajne agen-
te fašizma", ki so se zavrtali v sovjetske indu-
strijе in izpodjedali zaupanje v boljševičko de-
lavstvo. Se razume, da vodilni Stalinovi ki-
movci ne smejo biti krivi ničesar!

A baš to zvrčanje krivde na fašiste — ka-
terih po njihovem govorjenju kar mrgoli v
Rusiji — jih postavlja v absurdno luč. Kak-
šen sistem pa je to, da fašisti lahko dosežejo
tudi najzaupnejši urad v sovjetski Rusiji?
Vprašanje se prav za prav mora glasiti: Kak-
šni komunisti so to, ki se čez noč preleve v fa-
šiste? Ako je res, kar trdijo Stalinovi kimovci,
tedaj je vsak najboljši boljševik lahko že
drugi dan fašist! V začetku sovjetske revolu-
cije je bilo okoli Lenina 25, njemu najbližjih
voditeljev v Rusiji. Danes sta v Rusiji na pro-
stem samo še dva: Stalin in Kalinin. Kje so
ostali? Tretji (Trocki) je v tujini, ostalih 22
je pa večinoma mrtvih — ustreljenih, ker so
(Dalje v naši koloni.)

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Iz delavskega življenja

Primrose, Pa. — Zopet se o-
glašam, enkrat na leto, kot je
moja navada. Naj začnem z de-
lom, kakor večina dopisnikov.
Jaz se še zmerom ukvarjam z
delom pri kontraktorjih na dr-
žavnih cestah. Lansko poletje
sem delal pri Harrison Construc-
tion Co. iz Pittsburgha. Delali
smo dolge ure. Plača je bila 60
do 75 centov na uro. Vse leto
smo govorili, da se moramo or-
ganizirati, da bomo delali samo
toliko in toliko ur in da bomo za-
htevali primerno plačo, kot se za
ubogega trplina spodobi. Toda
menda smo se bali ali kaj—vse
je ostalo pri starem.

Novembra meseca sem pa do-
bil delo pri drugem kontraktor-
ju. Takoj prvi dan pride k meni
knjigovodja. Pokliče me, naj
grem k njemu. Mislim sem, da
me bo vprašal za ime, toda mi
pravi: Stvar je taka, ako hočeš
tukaj delati, moraš pristopiti v
unijo. Ha, sem si mislil, takega
pa še ne, da bi me BOSS silil v
unijo. Po kratkih besedah se po-
slovim od njega s pripombo, da
moram k delu.

Stvar se mi je zdelo sumljiva
in ves tisti popoldan sem pre-
mišljal, kaj vendar ti dobri
ljudje hočejo. Po končanem delu
prideta k meni dva velika kom-
panijaka možaka in mi zopet raz-
tolmačita, da moram pristopiti v
unijo. Eden mi pravi: Saj veš,
da se ne strinjam z unijo kakor
se tudi ti ne. Jaz sem mu poja-
snil, da se moti, če misli, da ne
verujem v unijo. Rečem mu, da
sem delal v premerogovih 17 let
in sem bil vsa ta leta član ru-
darske unije UMWA.

Ko je zadnjič organizacija pro-
padla, sem se tudi jaz poslovil
od temnih jam, v katere, mislim,
da ne grem več, kajti sem že v
letih. Revmatizma pa imam to-
liko, da mi vzame polovico span-
ja.

Naj pojasnim, da smo v orga-
nizacijo International Hod Car-
riers and Common Laborers
(ADF) pristopili po dolgem pre-
rekanju. Unijake prispevke že
plačujemo, toda unija bo prizna-
na šele 1. marca 1938. Sedaj
nam plačujejo 50 in 55 centov na
uro, po prvem marcu pa nam bo-
do plačali 65 centov, seveda, če
bomo s tem zadovoljni. Delamo
osem ur.

Naj pojasnim, kaj je gnalo
kompanijo, da nas je spravila v
zgoraj omenjeno unijo. Prvič so
vedeli, da bodo prisiljeni prej ali
slej priznati unijo, drugič so se
pa bali, če se CIO vmeša. Ne
vem, kaj je vzrok, da se Johna
L. Lewisa tako boje. Naj bo že
kakor hoče. Resnica vseeno je, da
nesporazum in boj med CIO in
ADF nam delavcem veliko ško-
duje. Ako bi imeli samo eno mo-
čno organizacijo, bi nam bilo la-
hko reševati naše probleme, do-
kler pa bomo razcepjeni na dve
strani, pa nam ni drugega pri-
čakovati kakor večno prepiranje
in štrajki.

Z našimi zakonodajci je ravno
tako. Če se dobi poslanec ali kon-
gresnik (katerih je pa seveda ze-
lo malo), da pride s kakšnim
predlogom na dan, ki je v korist
delavcu, ima takoj dovolj na-
sprotnikov, da spravijo predlog
z dnevnega reda. Tako se bo na-
daljevalo, dokler se delavstvo ne

zdrži, da bo imelo moč odloče-
vati v svojo korist. To pa lahko
dosežemo le, če se združimo, u-
stanovimo delavsko stranko in
izvolimo možake, ki se bodo v re-
nici bojevali v interesu delav-
stva. To se lahko zgodi, saj smo
delavci večina. In kjer je večina,
tam je gotovo zmaga.

Novic nimam kaj poročati. Z
delom gre počasi. Premogarji v
tej okolici delajo dva do tri dni
v tednu. Kar se tiče napredka
pri našem društvu, ga ni. Zava-
rovani smo vsi pri različnih jed-
notah. Tudi ni veliko Slovencev
v tej naselbini. Bolj pa napre-
dujejo pri sosednjem društvu št.
89 SNPJ v Midwayju, kjer ima-
jo svojo dvorano, v kateri se zbi-
rajo in prirejajo veselice ter
imajo seje.

Pred par meseci sem se tam
tudi jaz udeležil neke veselice—
vinske trgate. Izpod stropa je
viselo grozdje, hruške, jabolka,
bananus in sploh vsakovrstno
sadje, muzikantje pa so igrali o-
krogle polke. Tudi jaz sem vpra-
šal neko tamkajšnjo rojakinjo,
če greva plesat. Komaj sva se
zasukala parkrat, je moja plesal-
ka že začela krastiti od stropa vi-
seča jabolka. Pograbi me poli-
caj in me tira pred sodnika, ki
je namah izrekel kazensko Plačati
sem moral cel bufalski nikl. Po
tem dogodku sem jo ubral v
spodnje prostore, kjer sem čakal
konec veselice. Kdaj se je
ključila, se dobro ne spominjam.
Vseeno sem naredil tale sklep:
Ako bom še kdaj v takem polo-
žaju, ne bom več po nedolžnem
plačal kazni. Zamera gor, zamera
do! plačati jo bo morala mo-
ja plesalka, če bo imela predolge
prate.

Ne smem pozabiti pridnih do-
pisovalcev iz Sharona, Pa.—Yer-
ta, Valentinčič in Prosvetnega
"očeta" Zidanšek. Ubogi Zidan-
šek! — pardon: uboge ženice, ki
imajo toliko opraviti z njegovo
dušo. Le oglasite se še z novica-
mi in dobrimi nasveti, kajti ve-
čina čitateljev rada čita dobre
dopise. — Fortunat Matček, 231.

Še o rudniški nesreči v Harwicku
Cheswick, Pa. — Ker se nihče
ne oglašal od tukaj, bi mogoče mi-
slili, da nas je vse ubila eksplo-
zija, ki se je nedavno pripetila v
premerogovniku v Harwicku. Bre-
ča je res bila, da tisti dan ravno
obratoval, drugače bi jih bilo še
več ubitih.

Kakor je bilo že poročano, smo
v tej nesreči izgubili dva Slovence,
Podlesnika in Koprivnikarja,
od katerih pa ni bil noben član
SNPJ. Podlesnik je bil hišnik pri
klubu SND, za katerega se je ja-
ko zanimal. Njega bomo zelo po-
grešali tudi kot pevca. Bil je ve-
sele narave in povsod prepeljal,
kamor je prišel. Bil je moj do-
ber prijatelj — sploh je imel do-
sti prijateljev, kar je pokazal
tudi pogreb. Koprivnikar, ki je
opravil delo rovskega inšpek-
torja (fire boss), se za Slovence
ni dosti zanimal. Bil je mirnega
značaja. Na Podlesnika niso po-
zabili niti pevci društva Planin-
ski Slavček, ki so mu v slovo za-
peli žalostinko. Zahvala gre tu-
di njih pevovodnji mrs. May, ki
je izvrstna učiteljica. Pevci so
bili že prenehali z vajami, toda
jih je dobro organizirala in so
lepo zapeli.

William S. Knudsen, predsednik korporacije General Motors, pripoveduje reporterjem, da je korporacija odpustila 30,000 delavcev.

Tudi moram poročati, da je
zadnje dni nanagroma umrla
Mary Miklaučič, ki bi se imela v
kratkem poročiti, toda ji usoda
ni dala. Družini naše sožalje. Tu-
di njenega pogreba se je udele-
žilo pevsko društvo in ji zapelo
v zadnji pozdrav. Obeh pogrebov
se je udeležil tudi Prosvetin "o-
če" Anton Zidanšek.

Toda naj preidem k bolj ve-
selim dogodkom. Eden teh je bil
imensko praznovanje petih Tone-
tov, ki se je vršilo na pred-
večer sv. Antona. Ko smo prišli
skupaj, je zagrmelo: Zivijo, Tone-
ti! Seveda ni bilo brez izvrstne
zabave in imenitne večerje. Go-
stili smo se s srnjakovino, ki je
nekaj dni prej prišla z gore Ran-
dal, to je iz pennsylvanskih hribov.
Torej vedite, da imamo tudi v
Cheswicku dobre lovce. Jelena
je ustrelil sin mojega švogra in
ga 50 funtov tudi meni podaril,
tako da se moram tudi njemu
zahvaliti.

Anton Klemenčič, 586.

Poizvedovanje

Cleveland, O. — Da se uredi-
jo pravne dedčinske zadeve po
umrli Ivani Hudolin (Smuklec),
poizveduje sodišče v Ribnici za
bratoma Janez in Alojz Hudolin,
ki se nahajata v Ameriki brez
mala že trideset let. Ako se nju-
no bivališče ne ugotovi, bosta
proglášena, da se zanju ne ve,
kar utegne povzročiti izgubo
njunih pravic do zapuščine. Nju-
na sestra Franciška Škodlar v
Rožni dolini, c. III/14, Ljubljana,
prosi rojake v Ameriki, da obe-
stijo brata o poizvedovanju in
da ji sporočijo njuno bivanje.
Zadnje informacije se lahko
pošljejo tudi na naslov podpisa-
nega: 6601 Bonna ave.

Frank Škodlar.

Zidanšek med rojaki

Sharona, Pa. — Na 13. dan v
januarju sem se spet podal v
pittaburško okolico. Kljub neug-
odnemu vremenu sem se usta-
vil v Library in Coverdalu.
Pečlarji v Library so mi po-
stregli z dobrim pivom, kakr-
nega preskrbi naš trgovec Ja-
kob Dolenc, nato pa hajd na Co-
verdale, kjer pa je bila večina ro-
jakov pri nočnem delu, dobil pa
sem Toneta Čipčiča, razvaževal-
ca piva, ki je ponovil celoletno
naročnino. On je dolgoletni na-
ročnik Prosvete in rad postreže
odjemalcem z dobrim pivom.

Zmračilo se je in jaz sem jo
ucvri proti Pittsburghu k Smre-
karjevim, kjer mi vselej postre-

žejo s prenočiščem. Izvedel sem,
da leži na mrtvaškem odru br.
Rudy Zupančič, član društva 118
SNPJ. Pogreb se je vršil nasle-
dnji dan. Pokojnik je bil star še-
le 32 let in zapuščila mlado vdovo
in enega sinčka. Naj v miru
počiva, sorodnikom moje iskren-
no sožalje!

Naslednji dan me je pot pelja-
la na Cheswick in Harwick, kjer
se je pripetila v rovu velika raz-
strelba, ko sem odpotoval zdoma.
Frizor je bil tako grozen in ljud-
stvo tako zmedeno, da ni mogoče
opisati. Deset rudarjev je bilo
ubitih in nekateri so bili težko
ranjeni. Med ubitimi sta bila dva
Slovence, Jože Koprivnikar, ki
je delal v rovu kot zažigalec smo-
dnika (fireboss) in zapuščila že-
no in 5 otrok, drugi pa je bil Jo-
že Podlesnik, član JSKJ in zve-
stiji naročnik Prosvete; Star je
bil 52 let. Naj v miru počivata,
preostalim pa moje sožalje.

Dne 16. januarja sem se ude-
ležil slovenskih pogrebov. Med
umrliimi je bila tudi mlada slo-
venska nevesta, Mary Miklaučič,
stará 29 let, ki se bi imela poro-
čiti dne 13. feb. Umrla je na-
gloma. Da je bila spoštovana pri
odnotnih rojakih, je pričala ve-
lika udeležba pri pogrebu in pa
številni venci svežega cvetja ob
njeni krsti. V dneih 15. in 16.
jan. se je vršilo kar pet pogre-
bov. Ker niso ljudje delali, jih
je prišlo mnogo na pogrebe z
vseh strani. Prečitani so bili slo-
venski poslovilni govori in po-
tem obredi UMW, nato pa je za-
pel žalostinko pevski zbor "Pla-
ninski slavček" pod spretnim
vodstvom mrs. Josephine May.
Oni dan, namreč dne 17. janua-
rja, so Toneti slavili svoj god,
tako seveda jaz z njimi. Tone
Klemenčič in Tone Leakovec sta
tudi slavila svoj imendan. Kle-
menčičevka je pripravila res o-
kusno pečeno srnjakovino. Kle-
menčič je namreč pogodil roga-
ča, ki je bil dokaj velik, pa sta
povabila k večerji vse pogrebni-
ke in mnogo drugih, tako tudi
vsašega zastopnika in nekoga iz
vrstnega muzikanta. Družba je
bila zelo vesela in zadovoljna.

Dobro sva se naplesala s Klemen-
čičevko, domači možakarji pa tu-
di niso zaostajali v plesu. Vse
je bilo židane volje. Takih vesel-
jih sestankov se ne bi nikdar
brani in se jih tudi ne bom, ma-
gar še živim, da bom sto let star.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Vesti iz zapada

Helger, Utah. — Ker je malo-
kdaj vidim kakšen dopis iz naše
naselbine ali okolice, naj se jaz
nekoliko oglašim in poročam, ka-
ko se imamo. Na društvenem po-
lju smo precej dobro preskrbljeni.
Imamo več društev raznih jed-
not in zvez, ki še dobro napre-
dujejo v današnjih razmerah.

Kar se tiče starke Zime, nas
je zelo prijazno in milo objela,
tako da smo božič in novo leto
obhajala skoraj brez snega, kar
tukaj ni navada. Če bodo tako to-
pi in topli dnevi kakor do sedaj,
bomo kmalu lahko zapeli:
"When It's Springtime in the
Rockies."

Delavske razmere so tukaj ka-
kor po drugih krajih zapada
dela se zelo počasi. Tukaj in v
okolici je le premerogovna indu-
stria, katera navadno obratuje
le v simskem času. Premog od
tukaj gre v par sosednjih držav.
Ker pa je letos mila zima, kakor
sem že omenil, imamo premo-
garji vsled tega dovolj počitnic.

Anton Tschur.

Tedenski odmevi

Anton Garden

Ludlowov amandament in njegovi nasprotniki
III
Se ni dva tedna po porazu Ludlowovega
vojnega amandamenta, že je razvidno, da bo to
vprašanje postalo dominantno politično vpra-
šanje ali pa eno najvažnejših. V vrste propa-
gatorjev vojnega referenduma je zadnje dni
stopila tudi avtna umija, kateri skoraj gotovo
sledijo tudi rudarska in druge.

Rooseveltov argument, da ta amandament
"ograža demokracijo", sploh ni vreden pred-
sednika. V ta "argument" sigurno tudi sam
ne verjame. Poslušal se ga je le za slepilo.
Slično je tudi z nekaterimi drugimi argumen-
ti in "argumenti", na primer, da je treba "kon-
gresu zaupati" — in to kapitalističnemu kon-
gresu! Prav ta slučaj pokazuje, da mu ni za-
upati. Ako administracija lahko napravi naj-
tašo močan pritisk v mirnem času, da zavrne
celo samcato razpravo o vojnem referendumu,
bo sigurno tudi dovolj močna, da ga bo v resni
mednarodni krizi prisilila, da bo glasoval za
napoved vojne.

Nasprotovanje vojnemu referendumu, ki ni
nobena panacea, marveč le zavora, je vse kaj
drugega kakor pa skrbi za — "demokracijo".
Njegovi asortirani nasprotniki, ki so zavestno
ali podzavestno za vojno politiko administra-
cije, instinktivno čutijo "nevarnost" in "ne-
umestnost" referenduma. Tak amandament bi
administraciji in kongresu definitivno vnel
roke. Sicer se lahko zgodi, da bi bil le pre-
vara, slepilo, kakor pravijo tročisti, ker lahko
bi se z njim prav tako zgodilo kakor se je z
nevtralnostnim zakonom, katerega sta pred-
sednik in kongres enostavno ignorirala, kakor
da bi ga ne bilo v zakoniku.

Toda kljub tej možnosti bi se morala pred-
sednik in državni tajnik več ali manj ozirati
nanj pri usmerjanju zunanje politike. Z po-
tovostjo bi vlada lahko vodila le mirovno za-
nanjo politiko. Politike mednarodnega bla-
fanja bi bilo definitivno konec, ker bi lahka
vsaka država v njenem ali pa nasprotnem ta-
boru pokazala na ta amandament in bi z bla-
njem ameriške vlade resno ne računala. Roo-
sevelt je moral imeti to v mislih v svojem ja-
smu glede "ogražanja demokracije", kar je
drugo besedo pomeni tudi to, da je vsa kapi-
talistična "demokracija" v veliki meri le bla-
farija — dobra, dokler služi vladajočemu ru-
redu, kakor hitro pa postane ovira, pa v hi-
ali ali na smetišče z njo.)

Za imperialistične države je blufarija omo-
na potreba. Imperialisti to tudi dobro vedo,
vsled tega toliko opozicije proti temu ame-
ndamentu in cimično rezanje s strani Mussolinija.
Sploh se lahko reče, da je ves imperializem
zgrajen na blufarji domačega in kolonialnega
ljudstva. In v današnji svetovni politiki ima
blufarija, oborožena blufarija, še posebno ve-
liko vlogo.

In mar se naj Amerika, najmočnejša ka-
pitalistična in imperialistična država, odpo-
prilika za blufanje svojih imperialističnih
tekmencev, predvsem Japonske? Sigurno ne.
To dobro ve Roosevelt in vsa reakcija. Le
ljudje, ki vodijo zunanjo politiko, lahko uspe-
šno blufajo le, ako imajo odprte roke in močno
oboroženo silo. Odprte roke pa pomenijo mo-
čnost, da lahko vržejo deželo tudi v vojno, kar
je logičen korak in posledica mednarodnega
blufanja in provokacij. To je posebno resni-
ca, ako imperialisti vadijajo za velike interes-
in ako imajo opraviti z močnim nasprotnikom.

Tako vidimo danes, da se administracija
vsa ameriška reakcija na vse kriplje upira
"najvažnejši zakonodaji v zadnjih dvajsetih
letih" — amandamentu za vojni referendum.
Upira se možnosti, da lahko poljubno vrže
deželo v pogubonosno vojno, ne da bi pri tem
ljudstvo imelo najmanjši besede. In če
ljudstvo hoče vzeti to možnost, takoj zakriči,
da je "demokracija v nevarnosti".

Prej sem že omenil, da ta amandament ni
bena garancija proti vojni! Vladajoči razno
razpolaga s tako močnim propagandističnim
aparatom, da ni izključeno, da ne bi mogel pri
referendumu pridobiti večine za vojno. Toda
tega ne more biti sigurn, ker bi moral v vsakem
primeru napadale ali imperialistične vo-
ne računati z veliko opozicijo. Glavno pri tem
pa je, da bi bil v mednarodni politiki oboro-
blufanja. Ameriška plutokracija se tudi le
instinktivno zaveda, da je veliko lažje vreti
smetišče navaden zakon kakor pa del ustava,
na katero se ob vsaki priliki sklicuje, ker
tem bi prevet razkrinkala svojo hlinjeno
"demokracičnost".

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 25. januarja 1918.)

Domače vesti. V So. Burgettstownu, Pa.
bil pri delu v rovu ubit 41-letni Anton Bratko
doma od Vipave in član SNPJ.

Delavske vesti. Gompers, predsednik Ame-
riške delavske federacije, priporoča sedenja
delovnik v industrijah.

Svetovna vojna. Iz Avstrije so prišle vesti
o vojaških uporih in armadi.

Sovjetska Rusija. Iz Petrograda poročajo,
da je Trocki izjavil, da se ne bo več pogajal
nemškimi imperialisti, ki gačeje odnehati
anekslj.

(Dalje in prva kolona.)
"potegnili s fašisti" in nekaj jih je v zapre-
Takšna je slika voditeljev boljševičke revolu-
cije v Rusiji!

John Lang, ki je bil ranjen, ko so Japonci napadli ameriško topničarko Panay, s skupino čla-
nov posadke, ki se je rešila na breg reke Jangtoe.

Vesti s Primorskega

Nov občinski svet na Doberdolu. — Tržaški prefekt je imenoval novi občinski svet na Doberdolu. Za svetnike so bili imenovani Viktor Frandolič, Josip in Lojze Perič, Josip Frlitič, Josip Jare in Adrej Gergolet. Obnem je bila sedanjemu podestatu doberdolske občine kmetijskemu nadzorniku dr. Bregantu službena doba podaljšana za nadaljna štiri leta.

Arretacija. — V Idriji je bil arretiran 38 letni France Jerkič. Kakor poročajo listi, so ga miličniki ustavili na cesti in zahtevali od njega osebne podatke. Jerkič pa se jim je uprl, nakar so ga prijeli in ga odvedli v idrijske zapore.

Komisarja občinskih uprav v Osoru in Nevezinah. — Puljski prefekt je imenoval za komisarja občinske uprave v Osoru na Cresu fašista Ivana Vodarja, v Nevezinah na Lošinju pa Ivana Menesinija. Dosedanji komisar obeh občin dr. Ivan Artieri, je bil uposlen za občinskega tajnika na Mont pri Kopru. V istrski pokrajini, ki šteje 42 občin, je bilo doslej 13 komisarjev občinskih uprav. Z najnovejšo spremembo se je njihovo število povzpelo na 14.

Tržič dobil nov vodovod. — Pred dobrim letom dni so izdelali blizu letališča v Ronkih močan izvirek vode, ki bi po mnenju strokovnjakov tehniškega zavoda v Trstu zadostal vsem potrebam Tržiča po vodi. Vodovod so pričeli nemudoma graditi in vse kaže, da bo delo do prihodnjega poletja dovršeno. Tržiču je zaradi velikega razvoja v zadnjih letih, ki so ga nove letalske tovarne zelo pospešile — mesto, šteje skoraj že 20.000 prebivalcev — pričelo že primanjovati vode. Pričakovati je, da bo po novem vodovodu docela preskrbljen s pitno vodo.

Obnova obrtnih listov. V listih je bilo te dni že več pozivov na trgovec, obrtnike, gostilničarje in druge podjetnike, naj obnove svoje obrtne liste, kakor je to določeno po obrtnem zakonu. Obrtne liste je treba obnovljati pričetkom vsakega leta. Za obnovo lista je predpisana tudi posebna koncesijska taksa, ki jo je treba plačati prav tako v omenjenem roku.

Podpora za noseče žene. V okviru velike akcije za matere in otroke, ki je prav te dni dosegla vrhunec, je goriška pokrajinska blagajna sklenila v bodoče podeljevati nosečim delavkam, ki so pri njej zavarovane, posebne podpore v zadnjih 30 dneh njihove nosečnosti, ko so po zakonu dolžne opustiti sleherno delo. Doslej so prejemale mlade matere take podpore v prvih štirih tednih po rojstvu otroka.

Izločitev srebrnih novcev iz prometa. Z novim letom se izločijo iz prometa srebrni novci po 20 in 10 lir, ki so bili v prometu zadnjih devet let. Zamenjati jih bo treba za drug denar do konca leta 1938. Srebrni novci po 10 in 20 lir, ki so bili izdani lani za denarni promet v kolonijah, pa ohranijo še nadalje svojo zakonito vrednost in se ne izločijo iz prometa.

Smrtna nesreča. Na cesti iz Povirja v Sežano se je pripetila 24. dec., pred božičem, huda nesreča. Slikar Milan Macarol in Ludvik Urbančič od Sv. Križa pri Tomaju sta se z motornim kolesom peljala proti Sežani. Da bi se izognila nekemu kolesarju, ki se je na nekem olikem loku čez cesto med kamevinku pojavil nenadoma pred njima, sta naglo zavila v stran. Macarol, ki je vodil motorno kolo, pa je z njim ravnal tako nesrečno, da se je kolo prevrnilo. Urbančiča je zagnalo v velikem loku čez cesto med kame-

Burja in sneg na Krasu. Ob pričetku meseca decembra je zajel tržaški Kras in Istro hud val mraza, ki mu je takoj na to sledila izredno močna burja. Temperatura je padla pod ničlo. Po kraški planoti okrog Trsta se zapadajo tudi precej snega. V mestu samem ga je v ponedeljek nanosilo le malo in še tistega je burja, ki se je ta dan pričela, kmalu odpihala. Zgodilo se je, kakor običajno, tudi več nesreč, človeških žrtev pa le ni bilo.

Dne 27. dec. je pritisla burja v mestu z vso silo, s povprečno brzino 75 km na uro, mestoma tudi po 100. Promet je hudo zastajal in že ob 22. so bile ulice in trgi, po katerih polje življenje navadno še daleč čez ponoč, popolnoma prazne. Več ljudi, med njimi tudi neki stražnik, ki so jih sunki vetra zagnali ob tla, je bilo resno poškodovanih tako, da so jih morali prepeljati v bolnišnice. Nekemu tramvajskemu vozniku se je pripetila prav huda nesreča. Na stehi njegovega voza je burja pretrgala žico, po kateri je bil napeljan tok presej visoke napetosti v motorja. Ko je poskušal popraviti defekt, se je dotaknil voda. Tok ga je rgnil s steha voza na tla, kjer je obležal v nezavesti. V bolnici so zdravniki kmalu potem ugotovili, da si je nalomil tilnik in dobil še druge nevarne poškodbe. Nastalo je tudi kakšnih 10 manjših požarov, ki so jih pa gasilci še ob pravem času obvladali.

Burja tudi 28. dec. ni ponehala. Po bolnicah pa se je zgostilo še 7 lažje poškodovanih ljudi in

nje. Dobil je hude poškodbe na glavi, ki jim je v nekaj minutah podlegel. Macarol pa je bil le lažje poškodovan.

Velik požar na Kalu pri Bovcu. Na posestvu Ivana in Franceta Kravanja na Kalu pri Bovcu je nastal na božični večer velik požar. Stanovanjska hiša je pogorela malone do tal. Na izbi sta imela posestnika shranjenega okrog 50 stotov sena, ki je tudi vse zgorelo. Pogorelo je tudi mnogo pohištva in poljakega orodja. Vlačani so si sicer mnogo prizadevali, da bi požar omejili na del hiše, v katerem je ožen nastal, uspelo jim je pa obvarovati ognja le sosednja poslopja. Požar je posestnikoma napravil za 20.000 lir škode.

Posestva slovenskih kmetov, ki so bila v zadnjih letih na dražbo. Pred kratkim smo podali seznam hrvatskih posestnikov v naseljih Smoljani, Raponji, Stokovci, Cabroniči in Krase v občini Sv. Vinčenat, ki so izgubili svojo posest in so sedaj samo še koloni na zemljišču, ki je bilo doleže njihova last.

V naslednjem pa podamo pregled takih posestev za koprski okraj.

V Pobjegih je od 126 posestev že 29 bilo prodanih na dražbi. Od teh je kupila 11 Cassa rurale in Pobjegih, 6 odvetnik Sardos iz Kopra, 3 razni drugi Italijani iz Kopra, eno pa prosluli fašistični ovaduh Peter Piciga iz Pobjegov, ki je sedaj z vso družino v zaporu, ker je hotel spraviti po nedolžnem v ječo celo vrsto naših ljudi iz Pobjegov in sosednjih vas.

iz Čežarjev je od 80 posestev 5 bilo prodanih na dražbi. Kupila je vseh pet Cassa rurale iz Pobjegov.

V Bértokih je od 155 posestnikov 21 tako izgubilo svoje ime. Največ posestev (4) je kupil neki Lincevec iz Reulje, drugi po večini razni Italijani iz Trsta, Milj in Kopra.

Posojilo za novoporočence. Na zadnji seji je italijanski ministrski svet sprejel uredbo, ki določa za novoporočence celo vrsto novih ugodnosti. Privatnim in državnim nameščencem so priznali pravico do poročnega dopusta. Uradnike, ki bodo zaradi poroke zapustile službo, bodo prejelo posebno odpravnino. Predvsem pa se bodo novoporočencem dajala brezobrestna posojila od 1000 do 3000 lir. Novi zakonec ne sme biti star nad 26 let in skupni dohodek obeh zakoncev ne sme presegati 1000 lir na mesec. Zakonca se ne bosta smela izseliti v tujino, dokler posojilo ne bo amortizirano. Prošnje za taka posojila, do katerih imajo pravico izključno italijanski državljani, se morajo naslavljeti na pristojne pokrajinske upravne svete in vlagati pri pristojnih občinskih oblasteh ali kmetijskih sindikatih. Posojilo se mora pričet odplačevati s 6. mesecem po poroki. Odplačevati bo treba po 1 odstotek natelega posojila na mesec. Z vsakim otrokom pa se preostanek zmanjšanja po določeni postopki za znaten del.

Ali ste že slišli Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovini? To je odlična trajna vrednost, ki ga za mal denar lahko pošlje svojem v domovini.

Senatni odsek obdolžen pristranosti

Protest organizacije brezposelnih delavcev

Washington, D. C. — (FP) — Posebni senatni odsek, ki vodi zasliševanje o problemu brezposelnosti in relifa, je bil obdolžen pristranosti in zapostavljanja v protestu, ki ga je poslal odsek David A. Lasser, predsednik Delavske zveze, organizacije brezposelnih in relifnih delavcev.

Lasser je naslovil protest senatorju Byrnesu, demokratu iz Južne Karoline, ki je načelnik odseka. V protestu pravi, da med 32 osebami, ki jih je odsek zaslišal, je bilo 18 industrijskih in finančnih magnatov in samo trije voditelji organiziranega delavstva. Odseku se ni zdelo niti vredno, da bi zaslišal reprezentanta Delavske zveze, ki je iskal to prifiko. Predno se je pričelo zaslišanje je organizacija brezposelnih apelirala na odsek, naj dovolji njenemu zastopniku vstop k zaslišanju.

"Izgleda, da senatni odsek sploh neče izvedeti resnice o problemu brezposelnosti in relifa," je dejal Lasser. "Ako bi hotel izvedeti resnico, ne bi valj industrijskih in finančnih magnatov v Washington, ki so že neštokrat pokazali, da nimajo nobenega načrta za odpravo brezposelnosti. Zaslišal bi predstavnike brezposelnih delavcev, ki najbolj trpijo v zadnjih osmih letih."

Lasser je rekel, da izgovor, zakaj reprezentante brezposelnih ne bodo pozvani k zaslišanju, je bil "da vprašanje, kaj se naj naredi glede brezposelnosti in relifa, ni zdaj na dnevnem redu." "Z ozirom na naraščajočo armado brezposelnih je uместno vprašanje, kaj je prav za prav na dnevnem redu," pravi Lasser v svojem pismu.

"Izgovor, ki ga je podal odsek, je brez vsake podlage. To potrjuje dejstvo, da je odsek zaslišal med drugimi tudi Charlesa Tafta, ki je odseku svetoval, naj federalna vlada ustavi gradnjo relifnih projektov in javnih del in razpusti relifno administracijo, breme oskrbe revežev pa naj prevzamejo državne, okrajne in mestne vlade."

Vlada udari po 'holding' kompanijah

Ob steno jih pritise z novim davčnim zakonom

Washington. — (FP) — Vlada namerava udariti po tako zvanih "holding" kompanijah z novim davčnim zakonom, ki pride v bližnji bodočnosti pred kongres. "Holding" kompanije igrajo na splošno slično vlogo kakor trojce v panju čebel. Poleg tega, da ločijo, omogočajo malim skupinam pivnoto zasidranih kapitalistov kontrolo nad industrijami.

Mogočni interesi so pognali v tek propagandistično mašino, da diskreditirajo delavske organizacije. Slišajo se zahteve, da je treba unije inkorporirati in jim tako naložiti večjo odgovornost. Interesi, ki priporočajo inkorporiranje unij, so dobili še oporo pri nekaterih članih kongresa. Možnost je, da bodo dosegli ta cilj, če se ne bodo vrste organiziranih delavcev strnile in skupno nastopile proti sovražniku.

Nova, stara grobnica najdena v Egiptu

Kairo, Egipt, 24. jan. — Angliški egiptolog W. B. Emery poroča, da je odkopal v Sakkaru 5100 let staro grobnico iz dobe druge dinastije farasonov. Emery pravi, da je grobnica po svojem arheološkem bogastvu najznamenitejša, odkar so pred 15 leti našli grob kralja Tutankamena.

Ali ste naročeni na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Slika kaže majorja Umberta Galeanija, urednika italijanskega protifašističnega lista La Stampa Libera, ki izhaja v New Yorku, na španski fronti. Poleg njega so drugi častniki mednarodne brigade, ki se borijo na strani španske armade.

Čevlji ob kaminu

Po starem preključenem vaskoletnem običaju je Jacqueline odpotovala s svojima roditeljima za božične praznike v Bretagno, kjer je imela njena teta, madame Lebrinova graščino, v kateri so se vsako leto ob tem času zbirali sorodniki in prijatelji.

Gospa Lebrinova je bila že starejša, a zelo prijetna dama. Njeno največje zadovoljstvo je bilo gledati, kako je družba, ki se je na njeno povabilo zbrala okoli božične mize, čebrijala in se zabavala. Zakonca Rigol s hčerko Jacqueline sta se vsako leto pripeljala iz Pariza, drugi so prihajali iz province.

Obednica je bila v ogromni prilični dvorani, obloženi s poliranim marmorjem. V dnu te dvorane je stal velik kamin. V njegovi neposredni bližini je družba kramljala ob žaru velikih polen, ki so jih služabniki metali na ogenj.

To leto je imela gospa Lebrinova pet in dvajset gostov, poleg nekaterih staršev večinoma sinove in hčere sorodnikov in znancev in starosti osemnajst do dvajset let. Mladina je bila povabljena na graščino prav za prav edino zaradi Jacqueline. Kajti teta Magdalena je imela svojo nečakinjo od arca rada in ji je vsako leto za božič hotela napraviti posebno veselje.

Godba je svirala, mladi pari so se vrteli, sluge pa so gostom natakali šampanjec, ki se je penil v kelihastih čašah z visokimi vratovi. Teta Jacqueline ni bila topot nič kaj na volji. Nekaj jo je težilo — teta Magdalena je to prav kmalu utila.

Borba za ohranitev življenskega standarda

(Nadaljevanje s 1. strani.) Nem delavskem gibanju, da prideta skupaj Ameriška delavska federacija in Odbor za industrijsko organizacijo. Čeprav je kontriverzno vroča in padajo ostri besede, je prav to znamenje, da je želja po spravi živa. Upanje je, da se bodo mirovna pogajanja, ki so bila pred nekaj tedni pretrgana, obnovila.

Madison, Wis., 24. jan. — Veliki proces pred tukajšnjim federalnim sodiščem je bil zadnje soboto zaključen z rezultatom, da je bilo 16 vodilnih oljnih družb, ki operirajo v desetih državah srednjega zapada, in 30 posameznih vodilnih uradnikov teh družb protitrušnih zakonov. Kršitev je bila v tem, da so te družbe sklenile tajne dogovore glede cen oljnih produktov, zlasti gasolinu.

Zena Bluma, bivšega premierja Francije, umrla

Pariz, 24. jan. — Therese Blum, žena socialističnega voditelja v Franciji in bivšega predsednika francoske vlade Bluma, je zadnje dni podlegla dvema operacijama. Blumu je bila ne le zvesta družica, temveč tudi soroditeljica, ki je v vseh bojih stala ob njegovi strani.

denke celih dvanajst mesecev v pričakovanju velikega doživlja, kakršnega je človek deležen samo enkrat v življenju. Nečakinja gospe Lebrinove je bila preverjena, da se ji bo letos nekaj odkrilo. Zdaj pa ni bilo Andreja od nikoder...

Na božični dan sta vstala oče in mati Jacqueline zelo zgodaj. Hotela sta pripraviti darove za hčer po naročilu tete Magdalene. Stopivša v veliko dvorano pa sta oba čutila, da je njuna hči doživela prošli večer v teh prostorih svoje prvo veliko razočaranje.

Toda v jutranjem somraku je stal ob velikem kaminu nekdo, ki se ga nista ob tej uri niti najmanj nadejala. Ah to je torej bilo tisto, kar je menila dobrata teta Magdalena, ko je naročila Jacqueline, naj nikakor ne pozabi postaviti čevljev h kaminu!

Mati je odhitela vsa srečna od razburjenja v spalnico svoje hčere in pozvala Jacqueline, naj hitro pride doli... Ob ognju, na katerem so prasketala debela polena, se je grel Andrej ter držal v rokah čevljev svoje dražestne znanke izza lanskega božiča pri gospe Lebrinovi. Jacqueline je planila v obednico in ko ga je ušla, je veselo zavriakala: "Kaj, vi ste tukaj? Kdaj ste prišli? In kaj delate?"

Andrej ji je podal roko in rekel: "Saj vidite, da ogledujem vaš čevljev... in mislim na vas. Že leto dni živim samo v mislih na vas in prav te misli so krive, da sem včeraj zamudil večerni vlak. Vozil sem se vso noč in zdaj grem tukaj od vožnje premle ude..."

Ko se je v graščini rasvedelo, da je prisel Andrej, je gospa Lebrinova ravno vstala in prišla v dvorano. Jacqueline in Andrej sta se našla že v srečnem objemu. Ni si torej mogla kaj, da ne bi zagostolela:

"Kaj pa naj storimo zdaj z božičnim daril? Kaj more še dati stara teta svoji mali nečakinji, ki ji je božič prinesel ženina?"

In čez nekaj časa je pristavila: "Vidiš, Jacqueline, saj sem ti dejala: Če hočeš, da se izpolni tvoje pričakovanje, moraš postaviti h kaminu svoje čevlje..."

Trideset oljnih baronov spoznanih za krive

Madison, Wis., 24. jan. — Veliki proces pred tukajšnjim federalnim sodiščem je bil zadnje soboto zaključen z rezultatom, da je bilo 16 vodilnih oljnih družb, ki operirajo v desetih državah srednjega zapada, in 30 posameznih vodilnih uradnikov teh družb protitrušnih zakonov. Kršitev je bila v tem, da so te družbe sklenile tajne dogovore glede cen oljnih produktov, zlasti gasolinu.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s oplogom - Poslovanj Vladimir Levčič

VI

Državni pravdnik ujame Mitjo

Prčelo se je nekaj čudnega, nekaj, česar Mitja ni pričakoval. Preje, niti ne minuto pred tem, ne bi bil za nič na svetú verjel, da bi utegnil kdorkoli tako ravnati z njim, z Mitjo Karamazovim! Glavno je bilo to, da se je pojavilo nekaj poniževalnega, z njune strani "ošabnega in zaničljivega nasproti njemu."

"Kako, menda naj ne slečem tudi srajce?" je rezko vprašal, toda Nikolaj Parfenovič mu ni odgovoril: obenem z državnim pravdnikom se je bil poglubil v ogledovanje suknjiča, hlač, telovnika in čepice, in videti je bilo, da sta oba dva vsa zaverovana v ta ogled. "Prav nič se ne ceremonita," je šinilo Mitji po glavi, "niti naj-potrebnejše vjudnosti si več ne nalagata."

"Se enkrat vas vprašam; ali naj slečem srajco ali ne?" je izpregovoril še bolj rezko in razdraženo nego prvič.

"Ne vznemirjajte se, povedala vam bova, kdaj," je kar nekam oblastno odvrnil Nikolaj Parfenovič. Vsaj Mitji se je tako zadelo.

Preiskovalni sodnik in državni pravdnik sta se med tem s pridruženim glasom vneto posvetovala. Na suknjiču, zlasti na levi polji, sta bila zadaj opazila ogromne lise zasušene, sesedene in še ne bogve kaj zabrisane - krvi. Prav tako tudi na hlačah. Nikolaj Parfenovič je mimo tega v prisotnosti krajevnih prič s prsti pretipal telovnik, zaleke in vse šive suknjiča in hlač, kakor bi nečesa iskal - očitno denarja. In kar je glavno, Mitji ništa prav nič skrivala sumnje, da je utegnil zašiti denar v obleko in da je bil zmožen tega. "To je bogme že, kakor da imajo posla s tatom, ne pa z oficirjem," je zagodrnjal sam pri sebi. Do skrajnosti odkrito sta vpričo njega povedala drug drugemu svoje misli. Zapisnikar, ki se je takisto nabel za zastorom in se tam sukal in pomagal, je na primer opozoril Nikolaja Parfenoviča na čepico, ki so jo takisto otipali. "Ali se spominjate pisarja Gridjenke," je pripomnil zapisnikar, "ki se je poleti peljal po plačo za vso pisarno, ko pa se je vrnil, se je rekel, da jo je v pljanosti izgubil - in kje so jo našli? Prav v teh le robovih, v čepici, stotaki so bili zviti v cevyke in zašiti v robovce." Dogodka z Gridjenko sta se oba, preiskovalni sodnik in državni pravdnik, prav dobro spominjala; zato sta tudi Mitjevo čepico položila v stran ter odločila, da bo treba vse to, tudi obleko, pozneje natanko pregledati.

"Dovolite," je zdajci vzkliknil Nikolaj Parfenovič, ko je opazil navzgor zavihani desni zalek desnega rokava Mitjeve srajce, ki je bil ves okrvavljen, "dovolite, kaj pa je tole? Kri?" "Kri," je kratko odvrnil Mitja.

"Se pravi, kakšna kri . . . in zakaj je rokav zavihan na notranjo stran?" Mitja je povedal, kako si je okrvavil rokav, ko se je ukvarjal z Grigorijem, in da ga je zavil še pri Perhotinu, ko si je pri njem umival roke.

"Srajco vam bomo tudi morali vzeti, to je zelo važno . . . kot stvarni dokaz." Mitja je zardel in vzrojil:

"Mar naj ostanem gol?" je kriknil. "Ne skrbite . . . to bomo že kako uredili, a dotlej izvolite sezuti tudi nogavice."

"Ali se ne šalite? Res mora biti tako?" Mitji ho se zalekati oči.

"Nam ni do šali!" ga je strogo zavrnil Nikolaj Parfenovič.

"Nu, če mora biti . . . pa bom . . ." je za-

mrmral Mitja ter sedel na posteljo in jel sezuvati nogavice. Zmeden je bil do neznosnosti: vsi so bili oblečeni, samo on je bil slečen - in čudno, tako slečen se je sam začutil nekam krivega pred njimi, in kar je glavno, sam se je malone strinjal s tem, da je mahoma rez postal nižji od njih vseh in da imajo oni zdaj polno pravico prezirati ga. "Če so vsi slečeni, človeka ni sram, če si pa sam slečen med njimi in te vsi gledajo - to je sramota!" mu je spet in spet švigalo po možganih.

"Prav kakor v sanjah je to, v sanjah sem časih videval tako osramočenje nad seboj." Toda nogavice mu je bilo kar mučno sezuti: zelo umazane so bile in spodnje perilo takisto in zdaj so to vsi videli. In kar je glavno, on sam ni maral svojih nog, velika palca na obeh nogah sta se mu zdela kdo ve zakaj že vse svoje življenje iznakažena, zlasti pa debel, ploščat in nekam navzdol zapognjen noht na desni nogi, "in evo, zdaj bo to vsem na obeh." Od neznoznega sramu je postal mahoma še bolj osoren, da kar namenoma surov. Sam je strgal srajco s sebe.

"Ali ne bi hoteli iskati še kod drugod, če vas ni sram?" "Ne, to za zdaj ni potrebno."

"Kako, ali naj ostanem takole nag?" je besno dodal.

"Da, to je do nadaljnjega neizogibno . . . Potrudite se in sedite dotlej semkajle; lahko si vzamete s postelje ogrivalo in se zavijete vanj, jaz pa . . . bom vse to uredil."

Pokazali so vse stvari pričam in sestavili ogledni zapisnik; Nikolaj Parfenovič je naposled odšel iz sobe in tudi obleko so odnesli za njim. Tudi Ipolit Kirilovič je odšel. Pri Mitji so ostali samo seljaki, ki so ga molče gledali, ne da bi odvrnili oči od njega. Mitjo je jelo zebsti, zavil se je v odejo. Gole noge so mu štrlele izpod nje, kakorkoli si je prizadeval, ni je mogel tako potegniti preko njih, da bi jih bil skrnil, Nikolaj Parfenovič se nekam dolgo ni vrnil, "mučno dolgo" ga ni bilo nazaj, "za peščka me ima," je Mitja škrtal z zobmi. "Kanalja državni pravdnik je tudi odšel, očitno iz preziranja, zastudilo se mu je gledati nagca." A Mitja se je vendarle nadejal, da bodo kje tam zunaj pregledali njegovo obleko in mu jo prinese nazaj. Toda kolikšna je bila njegova nejevolja, ko se je Nikolaj Parfenovič mahoma vrnil s čisto drugo obleko, ki jo je eden izmed seljakov nesel za njim:

"Nu, evo vam obleke," je izpregovoril z neprisljnim glasom, očitno zadovoljen z uspehom svoje poti. "Gospod Kalganov jo žrtvuje glede na to zanimivo priliko in prav tako tudi čisto srajco za vas. Na srečo je imel vse to s seboj v svojem kovčegu. Svoje spodnje perilo in nogavice lahko ohranite."

Mitja je strašno vzkipeł. "Nočem tuje obleke!" je preteče zakričal. "Mojo mi dajte!"

"To ni mogoče."

"Dajte mi mojo, vrag naj vzame Kalganova, njegovo obleko in njega samega!"

Dolgo so mu prigovarjali. Naposled so ga vendar nekako pomirili. Dovedali so mu, da se mora njegova obleka, ker je krvava, "pridružiti zbirki stvarnih dokazil" in da ga zdaj "niti nimajo pravice pustiti v njej . . . glede na to, kako se utegne zadeva končati." Mitja je to naposled nekako razumel. Mračno je utihnil in se jel naglo oblačiti. Ko je nadeval obleko, je samo pripomnil, da je lepša od njegove stare in da ne bi hotel nikogar "izkriščati". Mimo tega da je "poniževalno tešna." Ali naj v njem igran pajaca ali kaj . . . da se bošte naslajali nad menoj?"

Spet so ga uverili, da tudi v tem pretirava, da je gospod Kalganov sicer nekaj višji od njega, a ne veliko, in da bodo kvečjemu hlače malce predolge. Toda izkazalo se je, da je bil suknjič res preozek v plečih.

(Dalje prihajajo.)

Neprestano se mu je vsiljevala misel - kakor bi mu v ušesa bil oster, zopern veter:

"Ubil bom nje in sebe. Ali naj se večno takole klativa. Tako ni mogoče ne živeti ne umreti, torej kaj!" In premišljeval je dalje: "Če bi ubil sebe, bi nji nič ne pomagal. Da, ubijem jo!"

Na polju sta našla prazno kaččo in se zatekla vanjo pred dežjem.

"Lačen sem, Magdalena," je spregovoril.

"Kar zaspi lakoto. Poskusi spati."

"Neznansko lačen sem, ne bom je zaspal. Pa to še ni vse. Glava me boli."

"Da, to je od gladu. Ko boš spal, se ti bo sanjalo o pojedinah, kakor se meni zmerom. In jutri ti bo lažje. Zjutraj je človeku boljše kakor zvečer in ponoči. Noč je grda, če človek ne spi. Vse ga tišči in straši. Spi!"

Oh! To je bila vsa njena modrost! To je bil njen najboljši nasvet! Spi! Vse zaspi! In jutri? Zjutraj se iznova prebudiš v to pasje življenje!

"Glava me ne boli od gladu, marveč od misli," je rekel čez zelo dolgo časa. "Slišiš? Od misli."

Magdalena je že spala. Imela je božanski dar spanja. Nekako je bila podobna otroku; zaspala je tudi pri belem dnevu, kamor se je položila.

"Od misli," je rekel Jože. "Od ene same misli."

Že dolgo mu je vrtala v možganih kakor črv, rila s črno glavico, se predelala . . . Obupna misel, grozna.

"Ubijem njo in sebe. Ko bo prišel sem kak človek, se bo zgrozil. Našel bo dva človeka, neko Klimovo in Jožeta Tomša. Sicer pa mu niti ni treba vedeti, kdo tukaj počiva in gnije. Papirije bom sežgal. Naj naju pokopljejo brez imen. Saj prav za prav sva jih že davno izgubila, ob vse ava, zato ker sva zgrubila delo. Zgrubila sva delo in smisel življenja. Magdalena bo spala, v spanju jo udaril sekiro, če vzdihnila ne bo, iz spanja, ki ga tako ljubi, odide naravnost v smrt. To je najlepše od vsega, kar si more pozeleti človek!"

Jože si z roko podpira glavo, toda zastojni si prizadeva, da bi odpopdil podobo mrtve Magdalene.

Poglejmo razcvetela drevesa in hišo apodaj; Poglejmo samoto, počti beži od greda k nji . . . in senca pada v noči od skednja!

"Poskušajmo," pravi Jože skoro na glas. Ustrašil se je svojega silnega glasu.

In ko je zaprl oči in je že prihajal spanec, še ni izginila pot, ki beži v samoto, kjer sta nekoga jutra dobila kruh in mleko. "Tod sva že hodila," je rekla Magdalena in gledala cerkev s čebulastim stolpičkom. "Ali se ne vračava?"

"Nič ne de," je odvrnil. V duhu se je smehljaj: "Kajpada, vračava se!"

Natanko se je spominjal dvojišča, na katerem je videl tnalno sekiro. Poslopje je bilo videti izumrlo, edino sekira, čisto majhna sekira sicer je pričala o tem, da v koči prebiva nekdo, ki jo včas rabi za cepljenje trak.

"Pojdi naprej in me počakaj za vasjo," je velel Magdalena. Pa saj tega ji ni bilo treba posebej praviti.

Sekira je ležala na tnalni. Krenil je čez dvorišče naravnost k vratom. Tudi v hlevu nikogar. Star pes je vstal izpred kolibe in šel ovohavat Jožetove rascapane hlače.

Jože je pobral sekiro in jo vtaknil za suknjič. Še trenotek

je postal in pogledal okoli, potem pa je zavil na cesto. Kmalu je dohitel Magdalena. Šla sta brez oddiha, kakor bi se jima mudilo k nekomu, ki jih je prijazno povabil in bi se bala, da ne bosta prispela o pravem času. Brez postankov sta minevala vasi. Hodila sta ne oziraje se na desno in levo, Dolinica, ravnina, hribi. Čespljeva drevesa, jablane kraj poti. V daljavi nakopičeni oblaki.

Čez čas je obstala in vprašala: "Zakaj tako hitiva?"

Tudi on se je ustavil, jo pogledal in dejal, kakor bi ne vedel: "Saj res, kam neki hitiva!"

Po ravni cesti sta dosegla hišo, h kateri sta prišla oni dan, ko sta se izognila orožniku. In zgodilo se je kakor takrat, nič drugače. Ko je Jože vprašal, je bil lahko prespala, je gospodar molče pokazal na skedenj. Tam sta si odpočila. Ležala sta. Miši so cvileče škrabljale v slami. Samo da tokrat ni bilo slame na podu, temveč v kotu za pleve in Magdalena in Jože sta ga morala prelesti.

Jože ni dvomil, da Magdalena ve, kaj nosi. In zakaj.

"Od milijonov, če izgineta dva," je premišljeval, "od milijonov dva, kaj je to?"

Toda ko je Magdalena legla v slamo, je vprašala: "Kje si vzel sekiro, Jože?"

"Za vasjo sem jo našel. Saj veš."

"Našel? Čudno."

"Da bom lahko sekal drva za ogenj. Potrebujeva jo."

"Hm," je rekla Magdalena. Bilo je tiho. Delal se je kot da spi. In ko je zaspala in je že dolgo spala, se je počasi dvignil in splezal čez leseno pregrajo v kotu. V trenutku, ko je stal z bosi nogami na podu in hotel dalje, je zazlhal nejasno premikanje ustnic. Prestrašil se je.

" . . . in ne vpelji nas v skušnjavo!"

Ni bilo dvoma, to je Magdalena in šepet!

Zavihtel se je zopet nazaj in se vrgeč k nji.

"Kaj počenjaš, dekle!"

"Sluti, da napol sedi in molim. In ne vpelji nas v skušnjavo, temveč reši nas . . ."

"Ti si moja nesreča!" zasika Jože vanjo. "Kaj delaš, Magdalena!"

Magdalena molči.

"Nočem ubijati! Samo krasti hočem, Magdalena, okrasti starrega skopuha!" spravlja Jože iz sebe in je skoraj iz uma.

"Čemu ti je potem sekira? Čemu jo sploh imaš?"

"Da bi se branil, če bi me napadli!"

"Ne smeš ubijati," pravi mirno Magdalena.

"Ne bom." Misleč, da je privolila, je dejal:

"No, pojdi na stržo."

"Toda sekiro pusti tu, Jože." "Kaj?"

Sklonil je glavo. Če bi vedela, da se je lotil tega v prvi vrsti zaradi nje! Če bi vedela! Mar ne ve tega? Ali naj ji priznane . . . Kako, da ne razume?

"Ali naj ubijem tebe?"

Stala je vzravnan proti njemu.

"Pojdi," je velel. Pomagal ji je preplezati plot. "Pojdi in postavi se zunaj, da boš pazila." Odvedel jo je ven. "Tu stoj, pri vratih!" Staniša se je in Jože je stekel k vratom stanovanjakega poslopja. Pripognil se je h kluki, očitno zato, da bi razbil ključavnico. Sekira se je zasadila v razpoko. V tistem trenutku se je razlegel tresk na oknu in udarec, pod katerim se je sesulo okenasko steklo. Jožetu je padla sekira iz rok. Začel je bežati.

Predsednik Roosevelt čita svojo poslanico kongresu.

Bežal je s strahom in jezo. Bežala je pred njim. Dotekel jo je. "Magdalena!" Teško je dihal, kakor bi hotel bruhniti kri. "Kaj si naredila?"

Bala se ga je. Toda on je bil že brez moči. Videla je, kako se mu je glava povesila na stran.

"Ti bi ubijal, Jože. Tega ne smeš. Nikdar, obljubi mi. Samo jaz sem mogla - najino dete!"

Visoki oblaki in globoko pod njimi, strašno globoko, v poznatni kamnati dolini dva človeka. Dva človeška črva.

O, ko bi se mogla zavrteti les ali v zemljo! Tako pa vlačita s seboj drgoli roki in težko, pretežko bra.

SLOVENSKA NAROVNA POMOČ NA JEDNOTA

Agitirajte za Prosveto!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri anametu \$1.20 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag na člano S.N.P.J. List Prosveta je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Table with subscription rates for different regions and durations.

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaka lastnina.

Poljansko: Vselej kakor hitro listar teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo sahval sam svoj list teden, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo smisliti datum za to vrsto naročnika.

Subscription form with fields for name, address, and payment details.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela. Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VDOSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

S.N.P.J. PRINTERY 2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE Telefon Rockwell 4904 CHICAGO, ILL.

Od hiše do hiše . . .

Odlomek iz romana "Živeti hočemo"

Jože in Magdalena sta se potikala okrog človeških bivalcič, se odmikala od njih in se jim iznova približevala v dežju in vihri po kos pristreška in vsakokrat po kos kruha. Njuna oblačila so bila ponošena in tudi čevlji niso bili za nobeno rabo več.

Hodila sta vstric reke. Tok je bil videti z vlašne, kamor jih je privela steza, popolnoma moder in vrsta hišic na drugi strani je bežala ob strugi kakor rdeče in bele otroške hišice.

"Nekaj vem, Magdalena. Sve-toval ti bom. Naznani se, da si odpravila," je začel iznenada Jože. "Za nekaj časa te zapro, ime-la boš kje spati in dali ti bodo jesti . . . Toda ne! V domačo vas pojdeva!"

"Kaj si ob pamet?" je izbruhnila. "Ali se me hočeš odkrižati!"

"To je moja reč! Jaz se bom medtem že kako prebil in potem - upajmo, da se bo obrnilo na bolje, da bo spet kaj zasuška. Za nekaj se morava odločiti." Zgledala je dolgo vrsto razočaranih obrazov, ki so povpraševali po delu.

"Kaj bi jaz," je govoril, "jaz nisem nič in meni je vseeno. Toda ti, Magdalena! Kar se mene tiče, lahko kaj napravim, kaj ukradem - kaj za pod zob, naj me zapro! Ukrasti nekaj je tako na videz, Magdalena."

Dolgo je molčala. Ali je tehtala njegove besede? "Kaj misliš?" jo je vprašal, ker ni mogel pričakati odgovora.

"Ne!" je kratko izjavila. Mrak ji je kakor pajek lezel po čelu. Poznal je tega pajka. Neupogljiv je. Kadar se pokaže, kadar začne lezti od korenine nosa navzgor, bodi rajši tih! Tokrat pa je bil Jože trdovraten.

"Nagovoril sem te za to pot. Vse, kar sva skupaj doživela, je veliko trpljenje, Magdalena. Tako-le ne moreva hoditi do sime."

raj začneva iznova, lahko se o-glasim za živanje." "Ali ni prepozno? Kje te bodo vseli v teh čunjah?" "Kaj torej? Svetuj!"

Hodila sta po blatni cesti. Bila sta utrujena, toda bolj od teških misli kakor od razmočene poti, po kateri sta bredla.

Jože je pobral sekiro in jo vtaknil za suknjič. Še trenotek

Skupina ruskih vojakov na zimskih manevrih v bližini vojaškega taborišča pri Moskvi.